

*Цабій Олександр Вікторович,
аспірант, кафедри всесвітньої історії
та міжнародних відносин,
Черкаський національний університет імені
Богдана Хмельницького (м. Черкаси, Україна)*

ФОРМУВАННЯ МІЖДЕРЖАВНОГО ДІАЛОГУ МІЖ РЕСПУБЛІКОЮ ПОЛЬЩА ТА УКРАЇНОЮ В 1990-х РОКАХ: ПОЛІТИЧНІ, ЕКОНОМІЧНІ ТА СОЦІАЛЬНІ АСПЕКТИ

Початок 1990-х років ХХ століття був відзначений глибокими геополітичними трансформаціями у Центрально-Східній Європі, що спричинило утворення нових міждержавних зв'язків. У цей період зазнають змін українсько-польські відносини, що було зумовлено розпадом Радянського Союзу та проголошенням незалежності України. Відповідно змінюється зовнішньополітичний вектор співпраці Республіки Польща. Цей період був вирішальним у становленні конструктивного діалогу між двома державами, діалог включав у себе політичну, економічну та соціальну площину.

У політичному вимірі головну роль відіграло встановлення дипломатичних відносин та укладення двосторонніх договорів, зокрема Договору про добросусідство, дружні відносини та співробітництво (18 травня 1992 р.) [1], який став базовим політичним документом, що регулював принципи

двосторонньої взаємодії. Польща була однією з перших, яка визнала незалежність України, а згодом взяла на себе відповідальність бути головним лобістом євроінтеграційних прагнень України.

Далі було підписано ще низку важливих документів, зокрема: Декларація про принципи та основні напрями розвитку українсько-польських відносин (1996 р.), яка поглиблювала стратегічне партнерство; Протоколи про співпрацю між міністерствами оборони, що визначали спільні кроки в сфері безпеки (одним з результатів цієї співпраці стало створення у 1997 р. українсько-польського миротворчого батальйону «УкрПолБат», який діяв у складі сил KFOR на Балканах) [2]; Угоду про малий прикордонний рух (підписаний 1992 р.), яка полегшила транскордонну мобільність для мешканців прикордоння; Угода про співпрацю у сфері охорони прав меншин (1992 р.), що зобов'язувала сторони сприяти розвитку культурних, освітніх і релігійних прав українців у Польщі та поляків в Україні [5].

Між Україною та Республікою Польщею було закладено основи стратегічного партнерства, яке охоплювало не лише політичний діалог, а й реальні кроки щодо безпеки, демократичного розвитку та підтримки європейського вектору України.

Економічна співпраця зосередилась на розвитку торгівлі, енергетичному партнерстві та прикордонній інфраструктурі. Незважаючи на труднощі перехідного періоду були напрацьовані основи для подальшої економічної взаємодії, зокрема через створення спільних підприємств та реалізацією прикордонних програм. У жовтні 1992 р. була створена Українсько-Польська міжурядова комісія з економічного співробітництва, що стала важливим механізмом координації двосторонніх проєктів [3].

Одним із прикладів розвитку прикордонного співробітництва того часу варто згадати відкриття міжнародного пункту пропуску «Шегині-Медика» у 1993 р., завдяки якому активізувалася транскордонна торгівля та пасажиропотік. У сфері інвестицій активно почали розвиватися спільні підприємства, серед яких «Vartex» (підприємство яке займалось переробкою аграрної продукції), а також активізація спільних логістичних ініціатив у містах Перемишль, Львів, Луцьк [3].

Важливу роль у співпраці відіграли і міжнародні програми, зокрема «Польська допомога для розвитку», яка фінансувала перші транскордонні проєкти у сферах охорони довкілля, місцевого самоврядування та малого бізнесу. У 1997–1998 рр. Польща була одним з головних постачальником енергоресурсів для західних регіонів України. Незважаючи на складнощі трансформаційного періоду, саме в 1990-х рр. було закладено основи для подальшої інтеграції обох країн у спільний європейський економічний простір [2].

Соціальний аспект міждержавного діалогу проявився у розширенні контактів між громадянами, розвитку культурного обміну та співпраці освітніх закладів. Особливої уваги набули питання історичної пам'яті, які нерідко ставали джерелом напруги, але водночас і мотивували обидві сторони до діалогу та примирення. У 1991 р. було підписано міжурядову угоду про співпрацю у галузі науки й освіти, яка стала основою для розвитку програм академічного обміну.

Одним із перших прикладів такої взаємодії стала участь українських студентів у програмах польських вишів, зокрема у рамках стипендії Польського уряду та програм від Фонду Стефана Баторія. Університети Варшави, Любліна та Жешува стали основними партнерами українських вишів Львова, Києва та Івано-Франківська [7].

У сфері культури активно діяли товариства українсько-польської дружби, зокрема товариство «Україна–Польща», яке організовувало виставки, дні польської культури в Україні та української в Польщі. Уже з 1994 р. проводилися спільні форуми-зустрічі інтелігенції обох країн, а з 1996 р. – відбувались регулярні зустрічі науковців у рамках польсько-українських історичних семінарів [6, с. 220].

Отже, діалог України та Польщі у період 90-х років ХХ ст. був спрямований на розвиток двосторонніх політичних, економічних та соціальних відносин, зокрема через співпрацю у питаннях безпеки, інтеграції до міжнародних організацій та економічної підтримки. Це дозволило закласти основи для стратегічного партнерства, яке стало важливим елементом стабільності в Центрально-Східній Європі.

Література:

1. Договір між Україною і Республікою Польща про добросусідство, дружні відносини і співробітництво. Варшава, 18 травня 1992 р. Офіційний вісник України. 1992. № 5.
2. Гарань О. В. Україна і Польща: досвід стратегічного партнерства. Наукові записки НаУКМА. 2001. Т. 19. С. 34–41.
3. Кресіна І. О. Українсько-польські взаємини: політичний і етносоціальний вимір. Київ : Інститут політичних і етнонаціональних досліджень НАН України, 2003. 288 с.
4. Володимирський В. І. Історична пам'ять у міждержавних відносинах: українсько-польський досвід. Науковий вісник Дипломатичної академії України. 2006. Вип. 11. С. 112–118.
5. Łossowski P. Stosunki dyplomatyczne Polski z Ukrainą 1991–1999. Warszawa : Wydawnictwo Naukowe PWN, 2001. 312 s.
6. Українсько-польські відносини: документи і матеріали : у 2 т. / упоряд. В. А. Смолій. Т. 1: 1918–2000. Київ : Інститут історії України НАН України, 2002. 816 с.
7. Польща і Україна: стратегічне партнерство чи партнерство з необхідності? Національна безпека і оборона. 2003. № 1. С. 17–23.



**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
УКРАЇНИ**

**Гуманітарно-педагогічний факультет
Кафедра міжнародних відносин і суспільних наук**

**ІНСТИТУТ ПОЛІТИЧНИХ І ЕТНОНАЦІОНАЛЬНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
ім. І.Ф. КУРАСА НАН УКРАЇНИ**

ІНСТИТУТ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ НАН УКРАЇНИ

ЧОРНОМОРСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ

**ЧЕРКАСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОГДАНА
ХМЕЛЬНИЦЬКОГО**

ЯГЕЛЛОНСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ (Республіка Польща)

ФОНД ГЕРДИ ХЕНКЕЛЬ (Німеччина)

УНІВЕРСИТЕТ МАЙНЦА ІМЕНІ ЙОГАННА ГУТЕНБЕРГА (Німеччина)

КАГУЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ П. ХАШДЕУ (Молдова)

МУЗЕЙ КАРОЛЯ І В БРАЇЛІ (Румунія)

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

**«УКРАЇНСЬКА ДИПЛОМАТІЯ:
СТАНОВЛЕННЯ, РОЗВИТОК ТА ПЕРСПЕКТИВИ»**

10 квітня 2025 р.

м. Київ

Українська дипломатія: становлення, розвиток та перспективи / за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції. Київ, 10 квітня 2025 р. Київ, 2024. 357 с.

Збірник наукових праць укладено за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції «Українська дипломатія: становлення, розвиток та перспективи», яка була організована кафедрою міжнародних відносин і суспільних наук гуманітарно-педагогічного факультету Національного університету біоресурсів і природокористування України 10 квітня 2025 р. Наповнення рубрик синхронізовано з основними напрямками роботи конференції і охоплює широке коло питань щодо витоків, традицій, розвитку та перспектив української дипломатії; аналізу стану дипломатії в умовах сучасних глобальних викликів та стратегічних пріоритетів світової, європейської та вітчизняної дипломатії в умовах російсько-української війни.

Видання розраховане на науковців, викладачів, аспірантів, студентів, а також усіх хто цікавиться питаннями сучасних міжнародних відносин та розвитку української дипломатії.

Рекомендовано вченою радою гуманітарно-педагогічного факультету Національного університету біоресурсів і природокористування України (протокол № 10 від 16.05.2025 р.).

Редакційна колегія:

Ткачук В.А., д-р екон. наук, проф. (голова);
Ніколаєнко С.М., д-р пед. наук, проф. (співголова);
Тонха О.Л., д-р сільгосп. наук, проф. (голова);
Любовець О.М., д-р істор. наук, проф.
Харченко С.В., д-р філол. наук, проф.
Хвіст В.О., канд. іст. наук, доцент

Відповідальна за випуск докт. іст. наук, проф. Любовець О.М.

Тези подано в авторській редакції.

Автори тез відповідають за достовірність викладеного матеріалу, за правильне цитування джерел, посилання на них та інших відомостей.

Передруковувати опубліковані в збірнику наукових праць матеріали дозволяється тільки за згодою авторів.